

Alma Nõmme elu 90 laulusalmsis

Alma Nõmme juubelipeol kõlas esiettekandes tema kolme lapse, viie lapselapse ja kuue lapselapselapse esituses 90 salmiga tervituslaul. Kauaaegse kooliõpetaja ja koorijuhi iga aasta on olnud nagu üks laulusalm.

Alma Nõmm on Läänemaa Õpetajate Seminari teise lennu vilistlane. Ta on olnud õpetaja Hiiumaal, Pürksis ja Paliveres ning juhtinud mitmeid koore, sealhulgas 25 aastat Kuliste segakoori.

Kodu

Alma Nõmmel on tõsiseltvõetav arhiiv. Kõige suurem väärtus on aga tema haruldaselt hea mälu.

„Kahes albumis on mul elulugu, eraldi albumites on koolide, kooride ja perepildid,“ kõneleb Alma. „Kui palju mul albumeid kokku on, ma tõesti ei tea.“

Endast jutustades Alma oma arhiivi appi ei võta. „Olen suure pere laps: üheksa õde ja kaks venda. Vanemad Juhan ja Ingel Vaus olid pärit Hiiumaalt. Mina olen sündinud Asukülas.“

Alma Nõmme isa oli riigiteenija ja ema kodune. Isa oli tsaari ajal urjad-

nik. „Kui tsaarivõim kukutati, tuli isal otsida teine töökoht. Ta sai vangimajja töödejuhataja koha,“ jutustab Alma Nõmm. Juhan Vausist sai hiljem vangilaülem. „Ta on mitu aastat olnud Haapsalu linnavolikogu esimees,“ lisab Alma.

„Vangimajakorda kodus ei olnud, aga isa oli range küll,“ meenutab Alma. „Andis meile päevaks ülesandeid: üks korrutustabeli tulppähe õppida või katekismusest lugu meelde jätta. Preemiaks võis olla näiteks suur punane õun.“

Ernst Enno: temast tuleb õpetaja

Koolis pidid Vauside lastel head hinded olema. Kui kellelgi juhtus rahuldav, oli isa öelnud: „Kahju, et mõis ära kaotati, saadaks su sinna seakarja.“ Enamasti olid meie lastel head hinded, kiidab Alma õdesid-vendi.

Alma läks kooli seitsmeaastaselt koos oma vanema venna Antoniga.

Olid aasta Noarootsis Österby külakoolis.

Järgnesid õpiaastad Haapsalu tütarlaste erakoolis ja Cyrillus Kreegi laulutunnid.

1919. aasta Saksa okupatsiooni ajal käis Alma Saksa tütarlaste gümnaasiumis. Õppekeel oli saksa keel, kuid õpiti ka prantsuse keelt. Varem oli Alma õppinud eesti ja vene keeles. Siis loodi Haapsalu Ühisgümnaasium ja Alma sai sinna 6. klassi.

7. klassi poole peal oli teda ühes matemaatikatunnis märganud koolinõunik Ernst Enno. „Enno ütles isale: teil on üks tütar seal gümnaasiumis. Pange ta seminari. Temast tuleb õpetaja.“

Alma Nõmm lõpetas Läänemaa Õpetajate Seminari teise lennu 1926.

Seminaris sai ta stipendiumi. Majanduslikku hiilgust peres, kust korraga tuli 5–6 last kooli saata, ei olnud. Elasime kokkuhoidlikult, iseloomustab Alma lapsepõlvevõimalusi.

Pürksi kool jäi südamesse

Pürksi 6klassiline algkool, kus Alma töötas aastail 1930–1938, on talle olnud kõige südamelähedasem. „Kohe lõime laulukoori. Andsin käsitöötunde ka rootsi tüdrukutele. Saime hakkama, sest näitamiseks polnud erilist keeleoskust vaja,“ meenutab ta.

Pürksis abiellus Alma Aleksander Nõmmega. Abikaasa töötas Eesti piirivalves. Sündis esimene tütar Valve, praegu Jürisson.

Kolmekümnendate aastate lõpus ei tohtinud üldise tööpuuduse tõttu mõlemad abikaasad riigitööl olla. „Hiiumaal Jausal oli talukoht rendile anda. Palusin, et mind viidaks sinna õpetajaks üle. Mees hakkas talu pidama.“

Venelaste tuleku ja sõja aja tõttasid Nõmmed Hiiumaal. „Saatus on mulle armulik olnud. Hea, et Noarootsis Hiiumaale läksime. Oleksid kommunistid teadnud, et mu mees oli Eesti piirivalvur, oleksime võinud Siberisse sattuda. Hiiumaal oli ta üks vaene talumees, kommunistidele täiesti meelepärane isik, on Alma Nõmm elule tänulik. Noarootsis olid Nõmmed tuntud inimesed.“

„Olen eluaeg Feliks Leedi peale vihane,“ ütleb Alma äkki. Viiekümnendatel aastatel süüdistati Jausa kooli kodanlikus kasvatuses.

Feliks Leet tuli ajakirjanikuna

kooliga tutvuma. Tegelikult otsis ta partei ja julgeolekuorganite huvides võimalusi, kuidas Alma Nõmme mustata.

Ühel koosolekul, kus Alma Nõmm koguni presiidiumis istus, tuligi Leet oma otsitud süüdistustega lagedale: koolis ei ole päevarežiimi jne. Varsti saabus ka korraldus paigutada Nõmm juhataja kohalt õpetajaks. „Minul oli süda täis ja tulin Haapsallu,“ ütleb Alma Nõmm. Ta valis õpetaja koha Paliveres. Abikaasa sai tööle tarbijate kooperatiivi.

Laulu algus

Elasime lastena Haapsalus Holmil, kii-kusime ja laulsime sageli, jutustab Alma. Cyrillus Kreek oli kõrval. Otsige vanu laule ja laulge mulle edasi, soovinud ta. Meil ei ole laule, öelnud õde vastu. „Laulate kogu aja nii, et ma ei saa magada, ja nüüd pole laule,“ jäänud Kreek oma arvamuse juurde.

Kreek oli Alma sõnul olnud huumorimeelne mees, kuid vahel võis ka valusalt salvata. Seminaris oli ta tihti öelnud: õppige laulu, kui te kooliõpetaja kohta ei saa, sobite vähemalt köstriks.

Seminari muusikakatsed olid Alma Nõmme meelet ranged, kuid algusaastatel oldi sisse saanud ka vähema lauluandega. Seapõrsad pannakse laulma ja inimest ei saa nüüd laulma, oli Kreek püüdnud kivist vett välja pigistada.

Alma meenutab, kuidas üks noormees ei tulnud toime noodist tagurpidi laulmisega. Ma ei ole selleks võimeline, teatanud ta õpetajale. „Endal habemes kaheksa karva seitsmes reas ja julgeb vaielda,“ ajanud Kreek oma joont.

Kuliste koori hiilgeaeg

Alma Nõmm laulis seminari ajal Kungla Seltsi segakooris. Seda juhatas Cyrillus Kreek. Pürksis oli Alma juba oma koor. Käidi 1938. a üldlaulupeol. Tuudur Vettik oli seal hoos, mäletab noor koorijuht. „Jausa lastekooriga esinesime Estonias ja käisime võistu laulmas.“

„Juhan Simm elas meie korteris, kui ta Haapsalus suvekontserte tegi. Käis minu mehega vahetevahel jalutamas,“ tulevad Almale meelde Eesti laulupidude endisaegsed kuulsused.

Kuuekümnendaid aastaid võib pidada Kuliste koori hiilgeajaks. „Meil käis külas Veljo Tormis. Meeles on toredad jaaniõhtud Kuliste aasal, kohtumised

Pürksi algkool 1930/31. õppeaastal. Istuvad: õpetaja Alma Nõmm ja koolijuhataja Samberg.

Erakogu, fragment

teiste kooridega, loendab Alma Nõmm koori sündmusi. Mitmed konkursid, laulupeod ja külaliste vastuvõtud, laulureisid Lätti ja Leetu ning Kreegi ja Tobiase tähtpäevad — Kuliste segakoor oli alati kohal.

1985. aastal andis Alma Nõmm koori üle oma tütrele Valve Jürissonile. Kuliste koori on juhitanud veel Mare Tereping.

Alma Nõmme nooremal tütre Reet Ratassepal on kõrgem muusikaharidus. „Lastelastest on üks õppinud viiulit ja neli klaverit,“ tunneb Alma heameelt, et muusikapisik elab järgmistes põlvedes.

Kas Alma Nõmm on rohkem kooliõpetaja või koorijuht? „Mulle on lapsed ja muusika mõlemad südamelähedased. Sellepärast tunnengi end noorena, et mind on kogu aeg noorte ettevõtmised huvitanud.“

ASTRA JÜRVE-TSON

Elan üksi, kuid mu head tütre Valve, Mari ja Reet on igal nädalavahetusel minuga, on Alma Nõmmel hea meel oma lastest. Arvo Tarmula foto